

A Levegő Munkacsoport észrevételei a Gazdasági és Innovációs Operatív Program (GINOP) tervezetéhez

2013. december 15.

Véleményünk szerint a vállalkozásokat – tisztán piaci tevékenységükben – nem közvetlenül érdemes támogatni, mivel ez a legtöbb esetben versenytorzító hatású, és gyakran elhamarkodott döntésekhez, piaci kudarchoz vezet, a „talált pénz” reményében. A piaci lehetőségek bővítésével, a kiszámíthatósággal, az adó- és szabályozó rendszerek stabilitásával és az olyan új pénzügyi konstrukciókkal, mint pl. a JEREMIE alakítható ki olyan gazdasági környezet, amelyben a vállalkozások önállóan, felelősen dönthetnek a fejlesztéseikről.

Mindezzel nem ellentétes kiemelt ágazatok, területek kijelölése és fejlesztésük támogatása, mivel ezek lehetnek a nemzetközi munkamegosztáson alapuló gazdaság hazai hosszú távú fejlődésének alapjai. „A GINOP és a TOP dokumentumok alapján a 2014-2020-as ciklus fejlesztéspolitikájában megjelenik az ágazati fókuszálás lehetősége, kiemelt ágazatok célzott támogatása. Ugyanakkor a dokumentumból nem derül ki, hogy milyen ágazati stratégia és prioritásrendszer mentén, mely ágazatok kiemelését célozzák meg a fejlesztések. Megítélésünk szerint egy fejlesztési időszak eszközrendszerének tervezésekor szükség van az ezzel kapcsolatos célok rögzítésére és az OP-nak erre való hivatkozására.” (Salamin Géza, MNB)

A piaci lehetőségek bővítésére, a kedvező szinergiákra példaként az OP-kkal egyidőben társadalmi egyeztetésre bocsátott Nemzeti Éghajlatvédelmi Stratégiát és az épületfelújítási programot említjük. A Kárpát-medencével kapcsolatos előrejelzések alapján különösen időszerű hazánkban a felkészülés, az alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Ez a hűtési és klimatizálási igények fokozatos növekedésével is jár. Elodázhatatlan az épületállományunk energiahatékonyságot szolgáló korszerűsítése, amellyel több évtizedes lemaradásban vagyunk. A beavatkozásokat részben a műszaki és klímavédelmi előírások, részben a ráfordításokkal kapcsolatos megtérülési idők határozzák meg. Amennyiben a korszerűsítésekhez, a megújuló energiák alkalmazásához szükséges berendezésekhez idehaza kibővítjük a gyártókapacitásokat, akkor az építőipar piaci lehetőségeinek növelésén, az energiainport-függőség és a működési költségek csökkentésén túl a készülékgyártással további munkahelyeket hozhatunk létre és újabb hazai vállalkozások számára biztosíthatunk kiszámítható piacot. A rendszerváltás után leépült épületgépészeti berendezésgyártást, beleértve a természetes közegekkel működő klíma- és hűtőberendezéseket, javasoljuk a kiemelt fejlesztési irányok közé sorolni. Az éghajlatváltozás következtében tartós külpiazi lehetőségek is valószínűsíthetők e területen.

A GINOP 5. beavatkozási területe a fenntartható energiahasználatra irányul: a megújuló energia felhasználásának, energiahatékonyságának növelése, a helyi adottságokhoz alkalmazkodó víz-, nap- és szélenergia, biomassza, geotermikus energia használatának ösztönzése.

„Egyetértve a terület kiemelt támogatásával fel kívánjuk hívni a figyelmet, hogy a megújuló energiák hasznosítása kiváló lehetőséget nyújt a vállalkozások együttműködésének fejlesztésére. Amellett, hogy mind a beruházói, mind a kivitelezői oldalon jellemzően kisvállalkozások vannak, a beruházások hatékonyságát jelentősen növeli a

közös beszerzés és kivitelezés, ide értve akár a közösségi napenergia parkokat is. Javasoljuk, hogy e téren fordítsunk kiemelt figyelmet a vállalkozások együttműködésének támogatására.” (a KAVOSZ Zrt. hozzászólásából)

Gazdaságunk gyengeségének egyik tartósan meglevő oka a hazai kkv-k tőkeszegény-sége, a külső finanszírozási eszközökhöz való nehéz hozzáférésük. Nem képesek olyan nyereséget termelni jelenleg, amelyből a beruházási hiteleiket piaci kamatokkal tudnák törleszteni. Minden beavatkozási területen fontos tehát hogy könnyebbé váljon a vállalkozások számára a külső finanszírozáshoz való hozzáférés (pl. JEREMIE).

Véleményünk szerint azonban a vissza nem térítendő támogatások rendszere csak igen szűk területen fogadható el. Közvetlen támogatást csak a piaci alapon nem működő – azaz elsősorban a közérdeket szolgáló – vagy túlzottan nagy kockázattal járó feladatok elvégzéséhez, új fejlesztési területek felfuttatásához szabadna adni. Ilyenek például a műemlékekkel, természetvédelemmel kapcsolatos többletköltségek fedezése, a szakképzés, a K+F, egy-egy termékcsalád, klaszter stb. tevékenységi terület külső piacokon való megjelenésének, közös marketingjének támogatása.

Javasoljuk az előző ciklusban jól vizsgázott pénzügyi eszközöknek a jelenlegi operatív program tervezetben meghatározott 13%-os részarányát jelentősen bővíteni. A pénzügyi eszközök ne csak a 6. sz. prioritási tengelyen jelenjenek meg, hanem a többi prioritástengely céljainak megvalósításához is alkalmazhatók legyenek. A már említett piaci és közérdekű költségelemek együttes megjelenése esetén kombinált konstrukciók kialakítását kell erősíteni. Ezekben a pénzügyi eszközök a vissza nem térítendő támogatásokkal együtt jelennek meg, hogy a pályázók egyazon projekthez kedvezményes hitelt és – a fent részletezett közérdekű feltételek teljesülése esetén – támogatást is igénybe tudjanak venni. Fontos mindig szem előtt tartani azt az elvet, hogy közpénzeket csak a projekt olyan részére szabad adni, amelyek piaci alapon nem vagy csak túlzott kockázattal (pl. K+F) végezhetők el.

Támogatjuk a pályázási rendszer egyszerűsítésére és hatékonyságuk növelésére irányuló módosításokat. A korábbi ciklusok tanulságai alapján a következőket javasoljuk:

– **A kedvezményezettek adminisztrációs terheinek csökkentése.** A tízkielőkben mérhető, kötelező dokumentummennyiség jellemzi a vállalkozások, pályázók adminisztrációs terheit.

– **Pályázatkezelési kapacitás bővítése.** *„A Közreműködő Szervezetek kapacitáshiányai és a vállalkozói projektek késedelme többnyire a kifizetési kérelmek és jelentések által okozott adminisztrációs terhelésre vezethetőek vissza. Fontos tehát elsősorban ezen aspektusból megtervezni a következő évek működési mechanizmusait, melyek egyben a technikai költségek csökkentését, a kapacitáshiányok és így a bírálatok időbeni elhúzódnásának megszűnését is eredményezhetik.”* (KAVOSZ Zrt.)

– **A részvételre képesítés erősítése.** Nem elsősorban a normatív feltételek szerinti támogatás egyszerűsítését és az egységes eljárásrendet emelnénk ki, hanem a pályázók és a pályázatot kezelők közötti interaktív kapcsolat erősítését. Az uniós források elsődleges célja, a területi és egyéb különbségek mérséklése ezidáig nem valósult meg, mivel a hátrányos helyzet a pályázáson részvételi képesség hiányát is jelenti. A pályázati célokat nem lehetett szinkronba hozni a valós igényekkel. Fontos ezért a személyes konzultáció, a folyamatos kapcsolattartás olyan ügyfélszolgálattal, ahol a megfelelően képzett (műszaki stb.) ügyintézők a projekt teljes időtartama alatt a pályázók rendelkezésére állnak, és az indokolt módosításokat rugalmasan tudják kezelni. Erre a komplex pályázatok nagyobb lehetőséget adnak.

– **A közbeszerzés bürokratikus rendszerének, elhúzódnásának megszüntetése.** A közbeszerzést csak a feladat pontos műszaki terveinek és kalkulációjának elkészítése után szabadon kiírni. Ezzel csökkenthetők a túlárak, a látszat-tenderek és az utólagos pótmunkák is. Olyan értékelési rendszert kell kialakítani, amely lehető-

vé teszi, hogy a döntésnél az adott térség (önkormányzat) foglalkoztatásának javítása pluszpontokkal legyen támogatható.

– **A trükközések, a rosszhiszemű magatartás, a megtevesztés hatékony szankcionálása.**

– **A pályázási kultúra, az ismeretek beépítése a köztudatba.** A korábban az egyes pályázatokhoz rendelt – összességében jelentékeny – kommunikációs kötelezettségeket a hatékony pályázásra képesítésre, szemléletváltásra, ismeretek bővítésére kellene fordítani a média bevonásával.

– **Projektgenerálás, többlépcsős pályázatok.** Közismert, hogy a megfelelő előkészítésre, az alternatívák mérlegelésére, a részletes műszaki és gazdasági tervezésre fordított költségek a projekt során bőven megtérülnek. Mindezek elhanyagolása, a kapkodás pótmunkákhoz, többletköltségekhez vagy a projekt teljes kudarcához vezethetnek. Ezért javasoljuk, hogy a műszaki tervezésre, megvalósíthatósági tanulmányokra, piaci elemzésekre megfelelő nagyságú források álljanak rendelkezésre. Emellett legyen minden térségben és programra nagyobb számú előkészített projekt „a fiókban”.

„Nagyon fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a múlt tapasztalatai alapján ezek a pályázatok (épületi energiahatékonyság, megújuló energiaforrások alkalmazása) nagymértékű előkészítést, bonyolult adminisztrációt, mély műszaki és szakmai előkészületeket igényelt, ami miatt nagyon sok kis- és középvállalkozás inkább el sem indult ezeken a programokon. Célszerű lenne egyszerűsítetten hozzáférhető, csomagokban, hazai gyártók által kínált lehetőségeket egybe forrasztva kínálni ezeket a programokat, és szigorúbban ellenőrizni majd a megvalósulás ezen feltételeit. Hazánk sajnos jócskán kullog az ilyen jellegű nemzetközi mutatók (megújuló energiák hasznosítása az EU-ban) elérésében. Amennyiben egy vállalkozás nagyobb volumenű ilyen jellegű programban gondolkodik, úgy célszerű a projektek műszaki és szakmai előkészítése kapcsán előzetes előkészítési támogatást nyújtani. Egy „projekt előkészítő alap” alkalmazásával mérhető és pontosabban tervezhető lenne a projektek várható sikeressége, idő- és költségkeretei.” (KAVOSZ Zrt.)

Javasoljuk a jelenlegi pénzügyi és szabályozási rendszer, valamint – eredményesnek bizonyult – nemzetközi tapasztalatok foglalkoztatásra és gazdaságra gyakorolt hatásának összevetését. A források hatékony felhasználásához a gazdasági ösztönzők és szabályozási háttér jelentősen hozzájárulhatnak.